



## Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL  
ELEANOR SHARPSTON  
prezentate la 5 iulie 2018<sup>1</sup>

**Cauza C-305/17**

**FENS spol. s r.o.  
împotriva  
Slovenská republika – Úrad pre reguláciu sieťových odvetví**

[cerere de decizie preliminară formulată de Okresný súd Bratislava II (Tribunalul Departamental Bratislava II, Slovacia)]

„Libera circulație a mărfurilor – Taxe vamale la export – Taxe cu efect echivalent taxelor vamale – Impozite interne – Taxă pentru serviciile de rețea pentru transportul energiei electrice”

1. Prezenta cerere de decizie preliminară se referă la unul dintre pilonii pieței interne, și anume libera circulație a mărfurilor. Întrebările preliminare sunt legate de miezul dimensiunilor internă și externă ale acestei libertăți – uniunea vamală. Interesul special al prezentei cauze este de a da Curții posibilitatea să reexamineze două elemente clasice ale pieței interne, și anume taxele cu efect echivalent taxelor vamale și normele privind impozitele interne, în contextul specific al pieței energiei electrice.

### Cadrul juridic

#### *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*

2. Articolul 28 alineatul (1) TFUE prevede că „Uniunea este alcătuită dintr-o uniune vamală care reglementează ansamblul schimburilor de mărfuri și care implică interzicerea, între statele membre, a taxelor vamale la import și la export și a oricăror taxe cu efect echivalent, precum și adoptarea unui tarif vamal comun în relațiile cu țări terțe”.

3. Articolul 30 TFUE afirmă că „[i]ntre statele membre sunt interzise taxele vamale la import și la export sau taxele cu efect echivalent. Această interdicție se aplică de asemenea taxelor vamale cu caracter fiscal”.

4. În conformitate cu articolul 110 din TFUE, „[n]iciun stat membru nu aplică, direct sau indirect, produselor altor state membre impozite interne de orice natură mai mari decât cele care se aplică, direct sau indirect, produselor naționale similare”.

<sup>1</sup> Limba originală: engleza.

### **Directiva 2003/54**

5. Directiva 2003/54 a stabilit norme comune pentru producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei electrice<sup>2</sup>.

6. În conformitate cu articolul 2 punctul 3, „transport” înseamnă transportul de energie electrică în rețeaua de foarte înaltă și înaltă tensiune, interconectată în scopul furnizării către consumatorii finali sau distribuitori, dar fără să includă și furnizarea.

7. Articolul 9 litera (c) a prevăzut că operatorii de rețele de transport erau responsabili „de asigurarea unei rețele de energie electrică sigure, fiabile și eficiente”. În acest context, „[n]ormele adoptate de operatorii de rețele de transport pentru echilibrarea rețelei electrice trebuie să fie obiective, transparente și nediscriminatorii, incluzând normele de taxare pentru redevențele care trebuie plătite utilizatorilor rețelei în caz de dezechilibru”<sup>3</sup>.

### **Directiva 2005/89**

8. Directiva 2005/89 prevede măsuri menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică, astfel încât să asigure buna funcționare a pieței interne a energiei electrice, un nivel adecvat al capacității de producție, un echilibru adecvat între ofertă și cerere și un nivel corespunzător de interconexiune între statele membre pentru dezvoltarea pieței interne. Aceasta stabilește de asemenea un cadru în interiorul căruia statele membre definesc politici transparente, stabile și nediscriminatorii în materie de siguranță a aprovizionării, compatibile cu cerințele unei piețe interne competitive a energiei electrice<sup>4</sup>.

9. În conformitate cu articolul 5 din această directivă, statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a menține echilibrul între cererea de energie electrică și capacitatea de producție disponibilă.

### **Dreptul național**

10. Articolul 12 alineatul 9 din Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou (Decretul nr. 317/2007 al Guvernului Republicii Slovacie privind normele de funcționare a pieței energiei electrice, denumit în continuare „Decretul privind energia electrică”), în versiunea aplicabilă la data faptelor, a prevăzut că, la exportul energiei electrice, exportatorul trebuie să achite o taxă pentru serviciile de rețea, în cazul în care nu demonstrează că energia electrică exportată a fost anterior importată în ceea ce privește reglementarea a denumit „teritoriul definit”<sup>5</sup>.

### **Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare**

11. FENS spol. S.r.o., actuala reclamantă din litigiul principal, este succesoarea în drepturi în procedura respectivă a reclamantei inițiale, Korlea Invest a.s. (denumită în continuare „Korlea”).

<sup>2</sup> Articolul 1 din Directiva 2003/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 96/92/CE (JO 2003, L 176, p. 37, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 61). Aceasta a fost abrogată începând cu 3 martie 2011 de Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice (JO 2009, L 211, p. 55).

<sup>3</sup> Articolul 11 alineatul (7).

<sup>4</sup> Articolul 1 din Directiva 2005/89/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 ianuarie 2006 privind măsurile menite să garanteze siguranța aprovizionării cu energie electrică și investițiile în infrastructuri (JO 2006, L 33, p. 22, Ediție specială, 13/vol. 51, p. 309).

<sup>5</sup> Cu alte cuvinte, teritoriul Republicii Slovacie în care managerul sistemului de transport sau al sistemului de distribuție era obligat să garanteze transportul sau distribuția de energie electrică [articolul 2 litera a) din Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Legea nr. 251/2012 privind energia, de modificare și completare a anumitor legi)].

12. Korlea a fost autorizată să opereze în calitate de furnizor în sectorul energiei electrice din Slovacia, iar activitățile sale au inclus achiziționarea, comercializarea și exportul de energie electrică. În acest context, aceasta a încheiat un contract-cadru cu Slovenské elektrárne a.s. (o societate slovacă activă în sectorul producției de energie electrică) pentru vânzarea și achiziționarea de energie electrică, cu efect de la 15 august 2006, precum și contracte individuale de furnizare. La 16 ianuarie 2008, Korlea a încheiat un contract de transport cu societatea Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s. (o societate slovacă implicată în rețeaua națională de transport al energiei electrice) pentru transportul energiei electrice prin liniile de interconectare și asigurarea gestionării și prestării serviciilor de transport. Contractul de transport a prevăzut ca Korlea să plătească o sumă sub forma unei taxe pentru prestarea serviciilor de rețea aferente exportului de energie electrică, calculată în conformitate cu articolul 12 alineatul 9 din Decretul privind energia electrică, în cazul în care nu demonstrează că energia exportată a fost importată mai întâi în Slovacia.

13. Korlea a achitat 6 815 853,415 euro către societatea de transport, reprezentând taxa pentru serviciile de rețea pentru exportul de energie electrică în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2008 și 31 decembrie 2008. Suma a fost calculată pe baza unei decizii din 4 decembrie 2007 a Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (Autoritatea de reglementare în domeniul energiei, denumită în continuare „ÚRSO”), pârâta din litigiul principal împreună cu Republica Slovacă.

14. Prin scrisoarea din 13 octombrie 2008, Korlea a solicitat societății de transport și autorității competente să suspende facturarea taxei și să îi restituie sumele deja achitate. Prin scrisoarea din 30 octombrie 2008, societatea de transport a refuzat această solicitare.

15. Korlea a introdus o acțiune în despăgubire împotriva ÚRSO. Aceasta a susținut că taxa pentru furnizarea serviciilor de rețea reprezintă o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale. Taxa a fost percepută exclusiv pentru energia electrică produsă în Slovacia care a fost exportată, iar nu pentru energia electrică care fusese anterior importată în Slovacia și apoi reexportată. ÚRSO a susținut că taxa în cauză era temporară și că scopul acesteia era să garanteze securitatea în exploatare, fiabilitatea și stabilitatea rețelei de energie slovace.

16. Acțiunea a fost respinsă prin hotărârea din 4 februarie 2011. Korlea a declarat apel la Krajský súd (Curtea Regională, Slovacia) care a anulat respectiva hotărâre și a trimis cauza la Okresný súd Bratislava II (Tribunalul Departamental Bratislava II, Slovacia, denumit în continuare „instanța de trimitere”).

17. În acest context, instanța de trimitere dorește să se stabilească dacă articolul 12 alineatul 9 din Decretul privind energia electrică este compatibil cu articolele 28 și 30 TFUE. În consecință, aceasta solicită pronunțarea unei decizii preliminare cu privire la următoarele întrebări:

- „1) Articolul 30 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei dispoziții naționale cum este articolul 12 alineatul 9 din [Decretul privind energia electrică], care instituie o sarcină pecuniară specifică pentru exportul de energie electrică de pe teritoriul Republicii Slovace, fără a face distincție după cum exportul de energie electrică de pe teritoriul slovac are loc către statele membre ale Uniunii Europene sau către țări terțe, în ipoteza în care exportatorul de energie electrică nu dovedește că energia electrică exportată a fost importată pe teritoriul Republicii Slovace, adică o sarcină pecuniară aplicată exclusiv energiei electrice produse pe teritoriul Republicii Slovace și exportate de pe acest teritoriu?
- 2) O sarcină pecuniară cum este cea instituită prin dispoziția de la articolul 12 alineatul 9 din Decretul privind energia electrică, adică o sarcină aplicată exclusiv energiei electrice produse în Republica Slovacă și, în același timp, exportate de pe teritoriul Republicii Slovace, fără a face distincție între exportul către țări terțe și exportul către statele membre ale Uniunii Europene, constituie de asemenea o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale în sensul articolului 28 alineatul (1) TFUE?

- 3) O dispoziție națională cum este dispoziția de la articolul 12 alineatul 9 din Decretul privind energia electrică este compatibilă cu principiul liberei circulații a mărfurilor consacrat la articolul 28 TFUE?”

18. Au depus observații scrise FENS, guvernele neerlandez și slovac, precum și Comisia Europeană. FENS și Comisia Europeană au prezentat observații orale în ședința din 19 aprilie 2018.

## Aprecieri

### *Observații introductive*

#### *Energia electrică în calitate de „marfă”*

19. Pentru a intra în domeniul de aplicare al dispozițiilor TFUE privind libera circulație a mărfurilor, produsul în cauză trebuie să se încadreze în categoria „mărfuri”. Curtea a definit „mărfurile” drept „produse care pot fi evaluate în bani și care pot forma, ca atare, obiectul tranzacțiilor comerciale”<sup>6</sup>.

20. Curtea a recunoscut deja că energia electrică reprezintă, în pofida caracterului său necorporal, o „marfă” în sensul TFUE<sup>7</sup>. Rezultă că energia electrică face obiectul normelor prevăzute în tratatul respectiv cu privire la libera circulație a mărfurilor și la uniunea vamală.

21. De asemenea, Curtea a statuat că o taxă care nu este percepută asupra unui produs ca atare, ci asupra unei activități necesare în legătură cu produsul (precum serviciile de rețea în prezenta cauză) poate intra în domeniul de aplicare al dispozițiilor privind libera circulație a mărfurilor. Atunci când prețul este calculat asupra numărului de kilowați-oră transportați, iar nu în funcție de distanța de transport sau de orice alt criteriu legat direct de transport, acesta trebuie tratat ca fiind aplicat produsului însuși<sup>8</sup>.

#### *Legislația aplicabilă*

22. Faptul că, din punct de vedere formal, o instanță națională a formulat cererea sa preliminară făcând trimitere la anumite dispoziții ale dreptului Uniunii nu împiedică Curtea să furnizeze acestei instanțe toate elementele de interpretare care pot fi utile pentru soluționarea cauzei cu care este sesizată, indiferent dacă respectiva instanță s-a referit sau nu s-a referit la acestea în enunțul întrebărilor sale. Revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională, în special din motivarea deciziei de trimitere, elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului<sup>9</sup>.

23. În prezenta cauză, reiese din decizia de trimitere că, prin cererea din procedura principală, FENS solicită în esență despăgubiri pentru prejudiciul pe care Korlea susține că l-a suferit întrucât a plătit o taxă pentru furnizarea de servicii de rețea pentru exportul de energie electrică. Instanța de trimitere pune accentul pe compatibilitatea cu articolele 28 și 30 TFUE a dispozițiilor din Decretul privind energia electrică care au introdus această taxă<sup>10</sup>.

6 Hotărârea din 10 decembrie 1968, Comisia/Italia (7/68, EU:C:1968:51, p. 428).

7 A se vedea printre altele Hotărârea din 27 aprilie 1994, Almelo (C-393/92, EU:C:1994:171, punctul 28).

8 A se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2008, Essent Netwerk Noord și alții (C-206/06, EU:C:2008:413, punctele 43 și 44 și jurisprudența citată).

9 A se vedea de exemplu Hotărârea din 29 septembrie 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, punctul 43).

10 La data faptelor, TFUE nu era încă în vigoare. Cu toate acestea, întrucât conținutul dispozițiilor relevante nu s-a modificat și din motive de claritate, ne vom referi la dispozițiile TFUE, mai degrabă decât la cele ale Tratatului CE.

24. Cu toate acestea, având în vedere obiectul litigiului principal, este necesar să se examineze dacă alte dispoziții de drept primar sau secundar, și anume articolul 110 TFUE și Directivele 2003/54 și 2005/89, pot fi de asemenea relevante.

25. În această privință, guvernul neerlandez susține că taxa în cauză intră în domeniul de aplicare al articolului 11 alineatul (7) din Directiva 2003/54, care permite adoptarea de taxe pentru echilibrarea sistemului de transport. În consecință, compatibilitatea acesteia cu dreptul Uniunii ar trebui examinată în raport cu directiva respectivă, mai degrabă decât în raport cu dreptul primar al Uniunii.

26. Curtea a statuat că, atunci când un domeniu a fost armonizat în mod exhaustiv la nivelul Uniunii, orice măsură națională adoptată în cadrul acestuia trebuie analizată în lumina dispozițiilor măsurii de armonizare, iar nu a dispozițiilor de drept primar<sup>11</sup>. În ceea ce privește libera circulație a mărfurilor, jurisprudența a recunoscut acest principiu în cadrul articolelor 34-36 TFUE, care abordează restricțiile cantitative asupra importurilor și exporturilor între statele membre<sup>12</sup>. Din jurisprudența Curții rezultă că, în cazul în care afirmația guvernului neerlandez este corectă, este necesar să ne concentrăm pe dispozițiile Directivei 2003/54, mai degrabă decât pe dispozițiile privind libera circulație a mărfurilor.

27. Cu toate acestea, dificultatea imediată este că instanța de trimitere nu a furnizat Curții informațiile necesare cu privire la faptul dacă măsurile care impun taxa în cauză se referă la o anumită dispoziție din Directiva 2003/54. În acest caz, Curtea este competentă să interpreteze Directiva 2003/54 pentru a stabili dacă armonizarea introdusă de directiva respectivă este exhaustivă și exclude examinarea compatibilității reglementării naționale în cauză cu articolele 28 și 30 TFUE.

28. Pentru a face o astfel de evaluare, Curtea examinează contextul în care a fost adoptat actul juridic de armonizare, natura acestuia, obiectivele pe care le urmărește și conținutul său<sup>13</sup>.

29. Realizarea unei piețe interne a energiei electrice este un proces în desfășurare. Directiva 2003/54, aplicabilă la data faptelor, a reprezentat a doua etapă în această direcție, întrucât a abrogat primul act juridic adoptat în domeniul respectiv, și anume Directiva 96/92<sup>14</sup>. Adoptarea Directivei 2003/54 urmărea să asigure condiții de concurență echitabile pentru toți actorii de pe piață<sup>15</sup>. Cu toate acestea, directiva respectivă nu a finalizat procedura de realizare a pieței interne a energiei electrice și a fost abrogată de Directiva 2009/72<sup>16</sup>. Și această directivă va fi la rândul său înlocuită, după cum afirmă Comisia, „pentru a adapta actualele reguli de piață la noile realități ale pieței, prin faptul de a permite libera circulație a energiei electrice către locul în care se înregistrează cele mai mari necesități, atunci când se înregistrează cele mai mari necesități, prin intermediul unor semnale nedistorsionate privind prețurile”<sup>17</sup>.

30. În consecință, contextul în care a fost adoptată Directiva 2003/54 implică un proces continuu de armonizare care încă nu a fost finalizat, mai degrabă decât o armonizare exhaustivă.

11 Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 57 și jurisprudența citată).

12 A se vedea printre altele Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, punctul 57 și următoarele și jurisprudența citată), și Hotărârea din 11 decembrie 2003, Deutscher Apothekerverband (C-322/01, EU:C:2003:664, punctele 64 și 65 și jurisprudența citată).

13 A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 decembrie 2001, DaimlerChrysler (C-324/99, EU:C:2001:682, punctul 42).

14 Directiva 96/92/CE a Parlamentului European și Consiliului din 19 decembrie 1996 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice (JO 1997, L 27, p. 20).

15 Avizul Comisiei în temeiul articolului 251 alineatul (2) al treilea paragraf litera (c) din Tratatul CE referitor la amendamentele Parlamentului European la poziția comună a Consiliului cu privire la propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 96/92/CE de modificare a propunerii Comisiei, în conformitate cu articolul 250 alineatul (2) din Tratatul CE, 23 iulie 2003, COM(2003) 429 final.

16 Considerentele (2) și (4) ale Directivei 2009/72.

17 Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice (reformare), 30 noiembrie 2016, COM(2016) 864 final, p. 4.



31. În plus, considerăm că natura juridică a directivelor (ca instrument de armonizare care, în temeiul articolului 288 TFUE, lasă statelor membre alegerea în ceea ce privește forma și metodele pentru a atinge rezultatul cerut) se opune concluziei că aceste directive urmăresc să armonizeze în mod exhaustiv piața energiei electrice<sup>18</sup>. În ceea ce privește Directiva 2003/54, această abordare este susținută de temeiul său juridic, și anume articolele din tratat privind libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor coroborate cu actualul articol 114 TFUE privind apropierea legislațiilor. În ședință, Comisia a exprimat de asemenea opinia că armonizarea introdusă prin această directivă este parțială.

32. Îndreptându-ne acum atenția spre conținutul Directivei 2003/54, această măsură stabilește norme comune pentru producerea, transportul și furnizarea energiei electrice<sup>19</sup>.

33. Astfel, Directiva 2003/54 prevede că statele membre desemnează operatori de rețele de transport care pot adopta norme obiective, transparente și nediscriminatorii pentru echilibrarea rețelei electrice și pentru taxarea utilizatorilor rețelei pentru dezechilibre în rețeaua de energie. Normele și prețurile aplicabile prestării acestor servicii se stabilesc în mod nediscriminatoriu și având în vedere costurile și trebuie publicate<sup>20</sup>. Autoritățile de reglementare desemnate de statele membre răspund de stabilirea sau de aprobarea cel puțin a metodologiilor folosite pentru calcularea sau pentru stabilirea tarifelor de transport<sup>21</sup>, înainte de intrarea în vigoare a acestora.

34. În ceea ce privește obiectivul directivei și conținutul său, acestea sunt, în opinia noastră, apropiate de ceea ce ar putea fi considerat armonizare completă. Cu toate acestea, autoritățile competente se bucură de o marjă de apreciere în ceea ce privește tarifele de transport. Prin urmare, considerăm că armonizarea efectuată de aceste dispoziții nu a fost îndeajuns de completă pentru a exclude examinarea compatibilității cu articolele 28 și 30 TFUE a unei dispoziții legislative precum cea în cauză în litigiul principal.

35. Și jurisprudența se îndreaptă în această direcție. Astfel, Curtea a interpretat dispozițiile Directivei 2003/54 împreună cu dispozițiile privind libera circulație a mărfurilor pentru a evalua compatibilitatea măsurilor naționale referitoare la distribuția gratuită a energiei electrice ecologice<sup>22</sup>. În consecință, Curtea *nu* a considerat, în acest context, că armonizarea introdusă de Directiva 2003/54 era exhaustivă<sup>23</sup>.

36. Concluzionăm, așadar, că armonizarea introdusă prin Directiva 2003/54 nu este de natură să împiedice examinarea compatibilității unei dispoziții legislative precum cea în cauză în litigiul principal cu dispozițiile de drept primar și în special cu articolele 28 și 30 TFUE. Importanța acestor dispoziții este atât de mare, încât tratatul a încercat să prevină orice posibilă neîndeplinire a obligațiilor de punere în aplicare a acestora, prin împiedicarea eludării lor prin măsuri vamale și fiscale<sup>24</sup>.

18 Nu sugerăm însă în această privință că armonizarea printr-o directivă nu poate fi niciodată de natură să împiedice examinarea compatibilității reglementării naționale care intră sub incidența acestei directive cu dreptul primar. Acest lucru ar fi contrar abordării Curții în Hotărârea din 12 octombrie 1993, Vanacker și Lesage (C-37/92, EU:C:1993:836).

19 Articolul 1.

20 Articolul 11 alineatul (7).

21 Articolul 23 alineatul (2).

22 Hotărârea din 29 septembrie 2016, Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, punctul 119).

23 Într-o cauză privind Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor 2001/77/CE și 2003/30/CE (JO 2009, L 140, p. 16) de stabilire a unui cadru comun pentru promovarea energiei din surse regenerabile, Curtea a considerat în mod similar că această directivă nu a introdus o armonizare de natură să împiedice examinarea compatibilității cu articolul 34 TFUE a unei reglementări naționale care ar putea împiedica importurile de energie electrică ecologică din alte state membre. A se vedea Hotărârea din 1 iulie 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, punctele 56-64).

24 A se vedea, în ceea ce privește rolul fundamental al acestor dispoziții, Hotărârea din 1 iulie 1969, Comisia/Italia (24/68, EU:C:1969:29, punctele 4 și 5).

37. Același raționament este, în opinia noastră, aplicabil Directivei 2005/89, pe care guvernul slovac a invocat-o pentru a justifica taxa în cauză ca măsură adoptată pentru a garanta securitatea aprovizionării și investițiile în infrastructură.

38. Directiva 2005/89 a fost adoptată în același context ca Directiva 2003/54 și are aceeași natură juridică [a se vedea punctele 29-31 de mai sus și considerentele (1) și (3) ale Directivei 2005/89].

39. Directiva 2005/89 urmărește să asigure un cadru stabil pentru o piață integrată a energiei electrice cu adevărat funcțională, care asigură stimulentele corecte pentru operatorii prezenți pe piață pentru a asigura aprovizionarea și investițiile<sup>25</sup>. În consecință, aceasta stabilește un cadru în interiorul căruia statele membre definesc politici transparente, stabile și nediscriminatorii în materie de siguranță a aprovizionării, compatibile cu cerințele unei piețe interne competitive a energiei electrice<sup>26</sup>. Articolul 5, invocat de guvernul slovac, se referă la adoptarea „măsuril[or] necesare” de către statele membre. Se pare că statele membre păstrează o marjă de apreciere în acest context și, în consecință, că armonizarea nu este, așadar, completă.

40. În consecință, și având în vedere jurisprudența Curții menționată la punctele 35 și 36 de mai sus, apreciem că armonizarea introdusă de Directiva 2005/89 nu este de natură să împiedice examinarea compatibilității unei dispoziții legislative precum cea în cauză cu dispozițiile de drept primar și în special cu articolele 28 și 30 TFUE.

### ***Întrebările preliminare***

41. Prin intermediul celor trei întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere urmărește să se stabilească în esență dacă o taxă precum cea impusă pentru furnizarea serviciilor de rețea pentru exportul de energie electrică, introdusă prin articolul 12 alineatul 9 din Decretul privind energia electrică, este o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale și este, în consecință, interzisă de dispozițiile privind libera circulație a mărfurilor, și mai exact de articolele 28 și 30 TFUE.

42. Instanța de trimitere precizează că taxa în cauză în litigiul principal este percepută indiferent dacă energia electrică este exportată către alte state membre sau către țări terțe.

### ***Aplicarea articolelor 28 și 30 TFUE în ceea ce privește taxele de export către țări terțe***

43. Articolul 28 alineatul (1) TFUE stabilește principiile fundamentale privind libera circulație a mărfurilor și uniunea vamală, în dimensiunile internă și externă ale acesteia. Articolul 30 TFUE se referă la aspectele interne ale uniunii vamale: interzicerea, între statele membre, a taxelor vamale la import și la export și a taxelor cu efect echivalent taxelor vamale<sup>27</sup>.

44. Faptele din litigiul principal intră în totalitate în domeniul de aplicare al articolului 28 alineatul (1) și al articolului 30 TFUE? Taxa în cauză poate intra sub incidența articolului 30 în măsura în care se referă la energia electrică destinată exportului către alte state membre. În ceea ce privește comerțul cu țări terțe, TFUE nu conține dispoziții specifice similare celor care interzic taxele cu efect echivalent taxelor vamale în schimburile comerciale dintre statele membre. Astfel, se pune întrebarea dacă astfel de taxe cu efect echivalent taxelor vamale sunt de asemenea interzise în schimburile comerciale cu țările respective.

<sup>25</sup> Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu energie electrică și a investițiilor în infrastructură {SEC(2003) 1368}, 10 decembrie 2003, COM(2003) 740 final, p. 2.

<sup>26</sup> Articolul 1 alineatul (2).

<sup>27</sup> Jurisprudența a recunoscut că interdicțiile prevăzute de ambele dispoziții au efect direct. A se vedea în acest sens Hotărârea din 17 decembrie 1970, SACE (33/70, EU:C:1970:118, punctul 10), în care Curtea a statuat că la sfârșitul perioadei de tranziție (1 iulie 1968) interdicția stabilită prin articolele 9 și 13 din Tratatul CEE (în prezent articolele 28 și 30 din TFUE) se pretează, prin însăși natura sa, la a produce efect direct.

45. Curtea a statuat, cu referire la articolul 9 din Tratatul CEE (în prezent articolul 28 TFUE) și la politica comercială comună, că atât unitatea teritoriului vamal al Uniunii, cât și uniformitatea politicii comerciale comune ar fi subminate în mod serios în cazul în care statele membre ar fi autorizate să impună în mod unilateral taxe cu efect echivalent taxelor vamale la *importul* din țări terțe<sup>28</sup>.

46. În opinia noastră, această concluzie se aplică în mod logic și taxelor cu efect echivalent taxelor vamale la *exportul* către țări terțe.

47. În conformitate cu articolul 207 TFUE, politica comercială comună se întemeiază pe principii uniforme, în special în ceea ce privește, între altele, politica exporturilor. Codul Vamal Comunitar definește taxele la import și la export în mod egal și identic ca incluzând atât taxele vamale, cât și taxele cu efect echivalent taxelor vamale datorate la importul sau la exportul de bunuri<sup>29</sup>. Articolul 161 alineatele (1) și (2) din cod prevede că regimul de export permite mărfurilor din Uniune să iasă de pe teritoriul vamal al Uniunii și că exportul presupune aplicarea, printre altele, a taxelor vamale la export (dacă este cazul).

48. În plus, în chiar primul său aviz emis în temeiul (actualului) articol 218 alineatul (11) TFUE, Curtea a statuat că politica în materie de exporturi intră sub incidența competențelor Comunității (de la acea dată)<sup>30</sup>. Acest raționament este conform cu construcția uniunii vamale instituită prin Tratatul de la Roma. Tratatul încredințează Uniunii Europene și instituțiilor sale sarcina de a apăra interesele comerciale ale Uniunii Europene în exterior. Dacă statele membre ar fi capabile să își desfășoare propriile politici comerciale cu lumea exterioară (și, așadar, să își urmărească propriile interese în acest context) în paralel cu acțiunile Uniunii Europene, acest lucru ar risca în mod clar să pună în pericol această funcție esențială<sup>31</sup>. În prezent, articolul 3 alineatul (1) literele (a) și (e) TFUE confirmă în mod expres competența exclusivă a Uniunii Europene în ceea ce privește uniunea vamală și politica comercială comună.

49. Rezultă că statele membre nu pot introduce în mod unilateral taxe cu efect echivalent taxelor vamale la exportul către țările terțe. În cazul în care taxa în cauză în litigiul principal este clasificată drept o astfel de taxă, aceasta va fi interzisă indiferent dacă se referă la exportul către statele membre sau către țări terțe<sup>32</sup>.

28 Hotărârea din 5 octombrie 1995, Aprile (C-125/94, EU:C:1995:309, punctul 34).

29 Articolul 4 alineatele (10) și (11) din Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului Vamal Comunitar (JO 1992, L 302, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 5, p. 58), astfel cum a fost modificat ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 1791/2006 al Consiliului din 20 noiembrie 2006 de adaptare a anumitor regulamente și decizii adoptate în domeniile liberei circulații a mărfurilor, liberei circulații a persoanelor, dreptului societăților comerciale, politicii în domeniul concurenței, agriculturii (inclusiv legislația sanitar-veterinară și fitosanitară), politicii în domeniul transporturilor, fiscalității, statisticii, energiei, mediului, cooperării în domeniile justiției și afacerilor interne, uniunii vamale, relațiilor externe, politicii externe și de securitate comune și instituțiilor, având în vedere aderarea Bulgariei și a României (JO 2006, L 363, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 7, p. 15). Regulamentul respectiv a fost abrogat de Regulamentul (CE) nr. 450/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2008 de stabilire a Codului Vamal Comunitar (Codul Vamal Modernizat) (JO 2008, L 145, p. 1), parțial aplicabil începând cu 24 iunie 2008. Articolul 4 alineatele (15) și (16) care definește taxele la import și taxele la export, precum și cele mai multe dispoziții privind exporturile de pe teritoriul vamal nu au intrat în vigoare la acel moment [articolul 188 alineatele (1) și (2) din acest regulament]. Regulamentul menționat a fost, la rândul său, abrogat prin Regulamentul (UE) nr. 952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii (JO 2013, L 269, p. 1).

30 Avizul 1/75 (Aranjamentul OCDE – Normă referitoare la cheltuielile locale) din 11 noiembrie 1975, EU:C:1975:145, p. 1362.

31 A se vedea concluziile noastre în Avizul 2/15 (Acordul de liber schimb UE-Singapore), EU:C:2016:992, punctul 96.

32 Există o diferență în acest caz între taxele vamale și taxele cu efect echivalent aplicate mărfurilor care sunt exportate către alte state membre și cele aplicate mărfurilor care sunt exportate către țări terțe și care părăsesc, astfel, teritoriul vamal al Uniunii Europene: cele dintâi fac obiectul unei interdicții absolute care se aplică atât statelor membre, cât și instituțiilor Uniunii (articolul 30 TFUE), în timp ce cele din urmă sunt interzise numai pentru statele membre, întrucât acestea intră în competența exclusivă a Uniunii Europene.



*Clasificarea ca taxă cu efect echivalent taxelor vamale*

50. Tratatul a urmărit să confere domeniu de aplicare și efect generale normei privind eliminarea taxelor vamale și a taxelor cu efect echivalent, nu doar pentru a elimina natura protectivă a acestora, ci și pentru a asigura libera circulație a mărfurilor. Extinderea interdicției taxelor vamale la taxele cu efect echivalent are menirea de a completa interdicția obstacolelor în calea comerțului creată de astfel de taxe, prin creșterea eficienței sale. Noțiunea „taxe cu efect echivalent taxelor vamale” nu a fost definită de dreptul primar, ci interpretată de jurisprudență de la începuturile integrării europene ca fiind: (i) o sarcină pecuniară, chiar minimă, oricare ar fi denumirea și modul de aplicare ale acesteia, (ii) impusă unilateral asupra mărfurilor de proveniență internă sau externă, (iii) în temeiul faptului că acestea trec o frontieră. Este irelevant dacă această taxă este sau nu este impusă în beneficiul statului sau dacă este discriminatorie sau cu efect de protecție<sup>33</sup>.

51. În prezenta cauză, cel de al treilea aspect al definiției „taxelor cu efect echivalent taxelor vamale” este cel care trebuie clarificat, și anume existența unei taxe impuse în temeiul faptului că mărfurile au traversat o frontieră.

52. Instanța de trimitere explică faptul că taxa în cauză este percepută numai pentru energia electrică produsă în Slovacia, iar apoi exportată. Energia electrică exportată care nu a fost produsă în Slovacia nu este supusă acestei taxe. Instanța de trimitere nu identifică nicio taxă echivalentă percepută pentru energia electrică produsă și consumată în Slovacia. Astfel, stabilirea aspectului că taxa este percepută numai pentru energia electrică exportată din Slovacia, iar nu pentru cea consumată în Slovacia, este suficientă pentru a concluziona că faptul generator îl reprezintă trecerea unei frontiere.

53. Cu toate acestea, guvernul slovac a subliniat în observațiile sale scrise că Decretul privind energia electrică prevede ca aceeași taxă să fie plătită pentru energia electrică consumată în Slovacia de consumatorul sau clientul final și pentru cea consumată de producătorul energiei electrice și de operatorul rețelei de distribuție (numai în anumite cazuri), indiferent de originea energiei electrice (fie că este produsă pe teritoriul național sau importată)<sup>34</sup>.

54. În acest caz, se poate considera că evenimentul care determină aplicarea taxei respective este trecerea unei frontiere?

55. Curtea a statuat că o taxă internă percepută în mod sistematic și în conformitate cu aceleași criterii asupra mărfurilor exportate și asupra mărfurilor care nu sunt exportate nu intră sub incidența interdicției taxelor cu efect echivalent taxelor vamale<sup>35</sup>. Criteriul relevant este faptul de a ști dacă în termeni economici generali tranzacțiile care declanșează aplicarea taxei pentru ambele categorii de mărfuri sunt aceleași în ceea ce privește etapa de comercializare, categoriile de persoane care suportă sarcina taxei, metoda de calcul a taxei și utilizarea finală a taxei<sup>36</sup>.

56. Instanța națională este cea care dispune de informațiile necesare pentru a aplica aceste criterii.

57. Cu toate acestea, din informațiile furnizate Curții ar părea că taxa nu este percepută într-un moment care corespunde aceleiași etape de comercializare atât pentru energia electrică consumată în Slovacia, cât și pentru energia electrică care este exportată, și nici persoanele impozabile nu fac parte din aceeași categorie de persoane. Din articolul 12 din Decretul privind energia electrică, astfel cum a fost prezentat Curții de guvernul slovac, reiese că, în timp ce pentru energia electrică consumată în

33 A se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 1969, Brachfeld și Chougol Diamond (2/69 și 3/69, EU:C:1969:30, punctul 222). Definiția taxelor cu efect echivalent taxelor vamale a rămas neschimbată de atunci. A se vedea printre altele Hotărârea din 1 martie 2018, Petrotel-Lukoil și Georgescu (C-76/17, EU:C:2018:139, punctul 21 și jurisprudența citată).

34 Guvernul slovac se referă în această privință la articolul 12 alineatele 2-8 din Decretul privind energia electrică. FENS nu pare să conteste acest punct.

35 A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punctul 28).

36 A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punctele 29-39).

Slovacia, consumatorul sau clientul final este cel care plătește taxa<sup>37</sup>, pentru energia electrică care este exportată, exportatorul este cel care o plătește. Astfel, în primul caz taxa este plătită pentru consumul de energie electrică și, în principiu, după ce energia electrică a trecut prin diferitele etape, de la transport la furnizare și consum. Dimpotrivă, în cazul energiei electrice care este exportată, exportatorul este cel supus taxei, fără ca energia electrică să fi fost consumată și fără să fi părăsit deja rețeaua de transport.

58. Din acest punct de vedere, prezenta cauză trebuie deosebită de Hotărârea Nygård, în care Curtea a constatat că evenimentul care a determinat o taxă percepută pentru porcii crescuți în Danemarca și vânduți pentru sacrificare pe piața internă, datorată de producător atunci când porcii au fost livrați pentru sacrificare, și o taxă percepută pentru porcii exportați vii, datorată de exportator, indiferent dacă acesta era și producătorul, a fost același, și anume momentul în care animalele au părăsit ceea ce Curtea a denumit în acest caz „producția națională primară”<sup>38</sup>. În prezenta cauză, taxa este percepută pentru energia electrică consumată în Slovacia atunci când aceasta a ajuns la consumatorul sau clientul final și pentru energia electrică exportată înainte de distribuție și înainte să fie disponibilă pentru consum<sup>39</sup>. În plus, energia electrică este un produs consumabil<sup>40</sup>. Atunci când o taxă este percepută pentru energia electrică la punctul de consum, acest lucru înseamnă că produsul nu mai este pe piață. În schimb, energia electrică exportată este încă pe piață și poate (și în mod normal va) face obiectul unor noi tranzacții.

59. Referindu-ne acum la metoda de calcul al taxei, aceasta este bineînțeles o problemă de drept național. Din dosarul înaintat Curții reiese că taxa este calculată pe baza megawatt-ore transportați. FENS afirmă în observațiile sale scrise că valoarea taxei a fost mai mare pentru energia electrică exportată, dar guvernul slovac neagă acest lucru. Ține de competența instanței naționale să verifice această chestiune și să analizeze dacă a existat un motiv obiectiv pentru o eventuală diferențiere.

60. În plus, din dosarul înaintat Curții reiese că domeniul de aplicare material și temporal al taxei este diferit pentru energia electrică care este consumată în Slovacia și pentru energia electrică care este exportată. Astfel, taxa este percepută pentru toată energia electrică consumată în Slovacia, indiferent dacă este produsă pe piața internă sau importată, dar în cazul energiei electrice care este exportată, aceasta este percepută numai pentru energia electrică care este produsă pe piața internă. De asemenea, în timp ce taxa impusă pentru energia electrică consumată în Slovacia pare a fi permanentă, taxa pentru energia electrică exportată era temporară, fiind percepută numai între 1 ianuarie 2008 și 31 martie 2009.

61. În ceea ce privește utilizarea finală a taxei, guvernul slovac susține că aceasta corespunde venitului operatorului rețelei de transport și servește la garantarea fiabilității rețelei de transport. Guvernul slovac consideră că aceste servicii profită în același mod energiei electrice care este consumată pe plan intern și energiei electrice care este exportată. Cu toate acestea, acest tip de serviciu pare să aibă un caracter permanent. Acest lucru nu explică de ce ar trebui impusă o taxă temporară. În plus, chiar dacă utilizarea finală a taxei este un element care trebuie luat în considerare pentru a preciza faptul generator, conform jurisprudenței constante, taxele cu efect echivalent taxelor vamale sunt interzise, indiferent de scopul în care au fost instituite și de beneficiarul veniturilor pe care le aduc<sup>41</sup>.

37 În anumite cazuri, operatorul de distribuție sau producătorul de energie electrică plătește taxa în cauză pentru energia electrică pe care o consumă în incintele sale în alte scopuri decât producția de energie electrică.

38 Hotărârea din 23 aprilie 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punctul 29).

39 Trebuie să adăugăm aici că argumentul FENS, potrivit căruia energia electrică exportată poate fi supusă dublei impuneri pentru serviciile de rețea de transport, a fost respins de Curte pentru situațiile în care dreptul Uniunii nu conține nicio dispoziție care să interzică dubla impunere. A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punctele 37 și 38).

40 Deși potrivit legii conservării energiei, energia se consideră că nu este nici creată, nici distrusă, ci doar transformată dintr-o formă în alta, energia electrică, odată consumată, încetează să existe pe piață, cel puțin în scopul impozitării.

41 A se vedea în acest sens Hotărârea din 21 iunie 2007, Comisia/Italia (C-173/05, EU:C:2007:362, punctul 42 și jurisprudența citată), și Hotărârea din 9 septembrie 2004, Carbonati Apuani (C-72/03, EU:C:2004:506, punctul 31 și jurisprudența citată).

62. În consecință, considerăm că în prezenta cauză faptul generator este trecerea de către energia electrică a frontierei slovace. Taxa în cauză în speță, percepută pentru toată energia electrică consumată în Slovacia, indiferent că este produsă pe piața internă sau că este importată, dar care, în cazul energiei electrice exportate, este percepută doar pentru o perioadă scurtă de timp și numai pentru energia electrică care este produsă pe plan intern, reprezintă o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale.

63. În ceea ce privește posibilele justificări pentru taxa la export, potrivit unei jurisprudențe constante, interdicția prevăzută la articolul 30 TFUE este de natură generală și absolută<sup>42</sup>. Acest tratat nu prevede nicio derogare, iar Curtea a statuat că din claritatea, din certitudinea și din domeniul de aplicare nerestricționat al (actualelor) articole 28 și 30 TFUE rezultă că interzicerea taxelor vamale constituie o regulă esențială și că orice excepție trebuie, în consecință, să fie clar stipulată<sup>43</sup>. Curtea a refuzat să extindă prin analogie derogările de la articolele 34 și 35 TFUE, prevăzute la articolul 36 TFUE, la taxele vamale și la taxele cu efect echivalent taxelor vamale, subliniind că excepțiile de la o astfel de regulă fundamentală trebuie să fie interpretate în mod strict<sup>44</sup>.

64. Prin urmare, declarațiile guvernului slovac trebuie respinse în măsura în care prin acestea se susține că taxa la export era justificată întrucât a fost percepută în conformitate cu articolul 5 din Directiva 2005/89 și numai între 1 ianuarie 2008 și 31 martie 2009, dată fiind necesitatea de a asigura funcționarea, stabilitatea și fiabilitatea rețelei, având în vedere o scădere preconizată a producției<sup>45</sup>. În plus, măsurile în litigiu au avut ca efect faptul că exportul de energie electrică a devenit mai oneros, fără a asigura neapărat atingerea obiectivului invocat de guvernul slovac<sup>46</sup>.

65. Guvernul neerlandez susține că taxa în cauză constituie plata pentru un serviciu, și anume garantarea stabilității și a fiabilității rețelei slovace de energie electrică și, în consecință, nu intră în domeniul de aplicare al articolului 30 TFUE.

66. Curtea a acceptat că o taxă care reprezintă plata pentru un serviciu efectiv prestat unui agent economic, de o valoare care este proporțională cu acest serviciu, nu constituie o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale<sup>47</sup>. Cu toate acestea, pentru ca taxa să nu intre sub incidența articolului 30 TFUE, serviciul prestat trebuie să aducă un beneficiu concret exportatorului individual<sup>48</sup>. Un beneficiu în interes public are o natură prea generală și este prea dificil de evaluat pentru a fi considerat contrapartida pentru o prestație specifică conferită efectiv<sup>49</sup>.

67. Guvernul slovac a prezentat pe scurt acest aspect în observațiile sale scrise, susținând că taxa garantează fiabilitatea și funcționarea rețelei de transport și oferă servicii care garantează funcționarea centrelor de producție. Guvernul slovac nu a participat la ședință pentru a furniza informații suplimentare.

42 Hotărârea din 21 septembrie 2000, Michailidis (C-441/98 și C-442/98, EU:C:2000:479, punctul 14 și jurisprudența citată).

43 A se vedea în acest sens Hotărârea din 14 decembrie 1962, Comisia/Luxemburg și Belgia (2/62 și 3/62, EU:C:1962:45, p. 432).

44 A se vedea în acest sens Hotărârea din 10 decembrie 1968, Comisia/Italia (7/68, EU:C:1968:51, p. 430).

45 Guvernul slovac nu explică modul în care o taxă temporară precum cea în discuție în litigiul principal intră în domeniul de aplicare al articolului 5 din această directivă, care permite adoptarea de către statele membre a măsurilor corespunzătoare pentru a menține un echilibru între furnizarea și cererea de energie electrică. Acesta doar repetă faptul că taxa privește stabilitatea sistemului și siguranța și fiabilitatea furnizării.

46 A se vedea, prin analogie, Hotărârea din 10 decembrie 1968, Comisia/Italia (7/68, EU:C:1968:51, p. 430).

47 Hotărârea din 9 septembrie 2004, Carbonati Apuani (C-72/03, EU:C:2004:506, punctul 31).

48 Hotărârea din 27 septembrie 1988, Comisia/Germania (18/87, EU:C:1988:453, punctul 7).

49 A se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 1969, Comisia/Italia (24/68, EU:C:1969:29, punctul 16).

68. Documentele prezentate Curții nu sunt suficiente pentru a aprecia dacă taxa în cauză reprezintă o plată pentru servicii care conferă un beneficiu specific exportatorului individual. În plus, FENS a afirmat în ședință că taxa urma să fie supusă TVA-ului, element care ar putea indica în mod normal că taxa corespunde plății pentru un serviciu, care nu este suficient pentru a concluziona că aceasta îndeplinește criteriile stabilite de jurisprudența Curții pentru a constitui o plată pentru un serviciu prestat în mod efectiv unui agent economic, care nu ar intra sub incidența articolului 30 TFUE.

69. Rezultă că, sub rezerva verificării elementelor de fapt de către instanța de trimitere, o taxă precum cea în cauză în litigiul principal, care se aplică electricității produse pe teritoriul național, în cazul în care aceasta traversează frontiera națională, reprezintă o taxă cu efect echivalent taxelor vamale la exporturi, care intră sub incidența articolului 30 TFUE atunci când se aplică schimburilor comerciale dintre statele membre. Taxa respectivă este de asemenea interzisă în ceea ce privește exporturile către țări terțe, întrucât astfel de taxe intră în domeniul de competență exclusivă a Uniunii Europene, în temeiul articolului 3 alineatul (1) literele (a) și (e), al articolului 28 alineatul (1) și al articolelor 206 și 207 TFUE.

#### *Clasificarea ca impozit intern discriminatoriu*

70. În observațiile lor scrise, atât guvernul neerlandez, cât și guvernul slovac au abordat posibilitatea ca taxa în cauză să intre în domeniul de aplicare al articolului 110 TFUE. Comisia a formulat observații similare în ședință. Cu toate acestea, am concluzionat că taxa respectivă intră în domeniul de aplicare al articolului 30 TFUE și, potrivit unei jurisprudențe constante, cele două dispoziții, care se completează reciproc în vederea atingerii obiectivului de interzicere a tuturor dispozițiilor fiscale naționale de natură să discrimineze produsele provenind din alte state membre sau având ca destinație alte state membre, prin împiedicarea circulației libere a acestora în interiorul Uniunii în condiții normale de concurență, nu pot fi aplicate împreună<sup>50</sup>. Este incompatibil cu viziunea de ansamblu a tratatelor faptul ca aceeași măsură să facă parte simultan din ambele categorii<sup>51</sup>.

71. În cazul în care Curtea va adopta opinia contrară și va considera că taxa în cauză în litigiul principal nu intră în domeniul de aplicare al articolului 30 TFUE, este necesar să se examineze articolul 110 TFUE. Vom face acest lucru pe scurt.

72. O taxă constituie impozit intern în sensul articolului 110 TFUE, iar nu o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale, dacă se referă la un sistem general de taxe interne aplicat în mod sistematic categoriilor de produse în conformitate cu criterii obiective, indiferent de originea sau de destinația produselor<sup>52</sup>. Deși articolul 110 TFUE se referă în mod expres numai la mărfurile importate, potrivit unei jurisprudențe constante, și mărfurile exportate fac obiectul acestei dispoziții<sup>53</sup>.

73. Pentru ca normele fiscale care se aplică pe plan intern într-un stat membru să fie interzise de articolul 110 TFUE, acestea trebuie să fie *discriminatorii* sau *protective*<sup>54</sup>. Această dispoziție a fost interpretată în sens larg și acoperă toate procedurile de impozitare care subminează tratamentul egal al produselor interne și importate (sau exportate). Interdicția prevăzută la acest articol trebuie să se aplice, în consecință, de fiecare dată când o taxă este de natură să descurajeze importul de bunuri provenind din alte state membre, favorizând producția internă<sup>55</sup>. Considerăm că aceste principii se aplică prin analogie taxelor care sunt de natură să descurajeze exporturile de bunuri interne către alte state membre, favorizând consumul intern.

50 Hotărârea din 17 iulie 2008, Essent Netwerk Noord și alții (C-206/06, EU:C:2008:413, punctul 40 și jurisprudența citată).

51 Hotărârea din 2 octombrie 2014, Orgacom (C-254/13, EU:C:2014:2251, punctul 20 și jurisprudența citată).

52 Hotărârea din 8 iunie 2006, Koornstra (C-517/04, EU:C:2006:375, punctul 16 și jurisprudența citată).

53 Hotărârea din 22 mai 2003, Freskot (C-355/00, EU:C:2003:298, punctul 45 și jurisprudența citată).

54 Hotărârea din 11 martie 1992, Compagnie commerciale de l'Ouest și alții (C-78/90-C-83/90, EU:C:1992:118, punctul 24).

55 A se vedea în acest sens Hotărârea din 8 noiembrie 2007, Stadtgemeinde Frohnleiten și Gemeindebetriebe Frohnleiten (C-221/06, EU:C:2007:657, punctul 40).

74. Curtea a precizat că un impozit intern aplicabil *fără distincție* „trebuie, cu toate acestea, să fie considerat că reprezintă o încălcare a interdicției discriminării prevăzute la [articolul 110 TFUE] dacă avantajele care le revin produselor naționale impozitate care sunt prelucrate sau comercializate pe piața națională din utilizarea venitului generat de taxă compensează doar parțial sarcina suportată de aceste produse și, astfel, afectează în mod negativ produsele interne exportate [...] În acest caz, taxa percepută pentru produsele exportate, care în principiu este legală, va trebui interzisă în măsura în care aceasta compensează parțial taxa suportată de produsul prelucrat sau comercializat pe piața națională și va trebui redusă în mod proporțional [...] În temeiul unei jurisprudențe constante, instanței naționale îi revine să stabilească amploarea oricărei discriminări împotriva produselor exportate [...] În acest scop, aceasta trebuie să verifice, pe parcursul unei perioade de referință, echivalența financiară a sumelor totale percepute pentru produsele comercializate pe piața internă în legătură cu taxa în cauză și avantajele acordate exclusiv pentru aceste produse”<sup>56</sup>.

75. Guvernul slovac susține că taxa plătită pentru serviciile de rețea trebuie să fie considerată un impozit intern, dar că aceasta nu este în niciun fel discriminatorie, întrucât se aplică în același mod pentru energia electrică exportată din Slovacia și pentru energia electrică consumată în Slovacia, în conformitate cu criteriile obiective, indiferent dacă produsul traversează sau nu traversează o frontieră.

76. Pe baza elementelor analizate la punctele 57-61 de mai sus, considerăm că taxa în litigiu este de natură să descurajeze exporturile de produse naționale în beneficiul consumului lor intern. În ceea ce privește avantajele care pot să revină pentru energia electrică consumată în plan intern sau pentru cea exportată, Curtea are la dispoziție doar o afirmație generală în sensul că reglementarea garantează fiabilitatea și funcționarea rețelei de transport, furnizarea de servicii și funcționarea centrelor de producție. Aceasta nu este suficientă în sine pentru a stabili dacă aceste avantaje compensează sarcina care se aplică unei categorii de energie electrică.

77. Revine instanței naționale sarcina de a efectua verificările necesare și de a trage concluziile necesare și, în consecință, părțile din litigiul principal și intervenientul trebuie să facă dovada necesară, conform cerințelor, în fața instanței respective<sup>57</sup>. În cazul în care va rezulta, pe baza principiilor derivate din jurisprudența Curții, că taxa în cauză este discriminatorie sau protectivă în vreun fel, aceasta va trebui să fie considerată interzisă de articolul 110 TFUE.

78. Astfel, în cazul în care Curtea ar constata că taxa în cauză în litigiul principal nu intră în domeniul de aplicare al articolului 30 TFUE, taxa respectivă ar trebui clasificată drept impozit intern interzis de articolul 110 TFUE, dacă și în măsura în care se constată că aceasta se referă la un sistem general de taxe interne aplicat în mod sistematic pentru toată energia electrică în conformitate cu criteriile obiective, indiferent de originea sau destinația acesteia, dar care are natură discriminatorie sau protectivă. Este de competența instanței naționale să stabilească faptele relevante și să tragă concluziile necesare.

## Concluzie

79. În lumina celor de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Okresný súd Bratislava II (Tribunalul Departamental Bratislava II, Slovacia) după cum urmează:

„Sub rezerva unei verificări a elementelor de fapt de către instanța de trimitere, o taxă precum cea în cauză în litigiul principal, percepută pentru energia electrică produsă pe piața internă din cauza faptului că aceasta traversează frontiera națională, este o taxă cu efect echivalent taxelor vamale la export care intră în domeniul de aplicare al articolului 30 TFUE, atunci când se aplică schimburilor

<sup>56</sup> A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punctele 42 și 43 și jurisprudența citată).

<sup>57</sup> A se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2002, Nygård (C-234/99, EU:C:2002:244, punctul 47).



comerciale dintre statele membre. Această taxă este de asemenea interzisă în ceea ce privește exportul către țări terțe, întrucât astfel de taxe intră în domeniul de competență exclusivă a Uniunii Europene, în temeiul articolului 3 alineatul (1) literele (a) și (e), al articolului 28 alineatul (1) și al articolelor 206 și 207 TFUE.”